

Міністерство освіти та науки України
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків

LIBRA

**ЗБІРКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ
КАФЕДРИ ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ
ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ**

Випуск III

Одеса 2014

УДК 94(100) «01/17» (08)

ББК 63.3(0)3/51

Libra: Збірка наукових праць кафедри історії стародавнього світу та середніх віків / Під ред. І.В. Немченко. – Одеса: ФЛП «Фридман А.С.», 2014. – 120 с.

У третьому випуску збірки «Libra» представлено результати наукових досліджень викладачів і аспірантів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, присвячені різним аспектам історії Європи, починаючи від доби раннього християнства. До збірки також увійшли праці фахівців-егіптологів та медієвістів з академічних закладів Києва, Санкт-Петербурга та Кишиневу.

Збірку підготовлено в межах наукової теми «Дослідження інтелектуальної історії Європи (від античності до раннього модерного часу)» (№ держреєстрації – 0113U002694)

Редактор

І.В. Немченко

Технічний редактор

О.М. Луговий

Коректор

Д.К. Погребна

Рецензенти:

Сорочан Сергій Борисович, д.і.н., професор, завідувач кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Харківського національного університету імені Каразіна

Хмарський Вадим Михайлович, д.і.н., професор, завідувач кафедри історії України Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Рекомендовано до друку Вченою радою Одеського національного університету імені І.І. Мечникова 14 жовтня 2014 р., протокол №2.

ISBN 978-966-96181-12-11

© Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків ОНУ імені І.І. Мечникова

Від редактора

Шановні колеги!

Новий випуск збірки «Libra», як і два попередні, репрезентує на своїх сторінках наукові доробки кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, а також її поважних гостей і друзів.

Хронологічні межі запропонованих публікацій на разі більш розлогі – вони сягають часів Стародавнього Єгипту з одного боку та майже сучасності з іншого. Ознакою книжки є вагомий внесок сходознавців. Стаття І.В. Богданова, старшого наукового співробітника Інституту східних рукописів РАН (м. Санкт-Петербург), присвячена аналізу термінології, пов'язаною із практиками управління в Єгипті доби Старовинного та Середнього Царств. Автор досліджує походження, зміст та еволюцію рангу *hry* в адміністративній, релігійній, соціальній та економічній площині.

О.О.Романова, старший науковий співробітник Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАНУ (м. Київ), презентує здійснений вперше переклад з давньоєгипетської мови на українську написів на стелі Іртісена, митця епохи Середнього Царства, та історичний коментар до перекладу. Стела зберігається у музеї Лувру (Louvre С 14). Редколегія щиро вдячна пану Венсану Рондо (Vincent Rondot), директору Відділу єгипетських старожитностей музею Лувру, за дозвіл на публікацію фото стели Іртісена та люб'язно надіслану світлину пам'ятки.

Розвідка аспіранта кафедри історії стародавнього світу та середніх віків П.А. Майбороди занурює читача у світ полемічних пристрастей, що вирували між християнськими та язичницькими авторами доби пізньої античності.

У збірці – вже традиційно – представлено статті молодого покоління візантиністів кафедри. І.С.Горнова просліджує історію «гуртка Пселла», придворного об'єднання інтелігентів за часів правління Константина IX Мономаха. О.М.Луговий, спираючись на свідчення давньоруських та скандинавських джерел, намагається з'ясувати сенс етноніму

«кульпінги», що зустрічається у візантійських хрисовулах другої половини XI ст.

З вітчизняним Середньовіччям пов'язана й розвідка М.Д. Руссева, доктора хабілітат історії Університету «Вища Антропологічна школа» (Кишинеу, Молдова). В статті досліджено головні віхи існування у Північному Причорномор'ї міста Олештя, від перших згадок у джерелах XI ст. до османського захоплення 400 років потому.

Ходи розвитку англійської політичної думки XVII ст. – у фокусі уваги І.В. Немченко. Чи справді політичні ідеї Олджернона Сіднея та Нікколо Мак'явеллі єднає, як це вважає багато хто з істориків, приналежність до республіканської традиції доби Відродження та раннього модерного часу? Що є республіка в розумінні обох мислителів? Згадане коло питань розглядається у публікації.

Рідкісні французькі видання XVII–XVIII ст., що зберігаються у фондах Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І.В. Мечникова, містять цінну інформацію щодо історії українського козацтва та України в цілому. У своїй статті П.М. Тоцький досліджує, як українські історичні реалії відобразились в історичних творах французьких авторів.

О.А.Довгополова під новим кутом зору розглянула наукову та викладацьку діяльність П.М. Біцилі та Л.П. Карсавіна доби еміграції, відповідно – у Болгарії та Литві. На думку авторки, суто академічна робота цих видатних медієвістів у Софійському та Каунаському університетах сприяла процесу державотворення, що розгорнувся в обох країнах.

Наприкінці – додаток: IV випуск «Лібри» - не за горами...

І.В.Немченко